

Публикован историјат храма у Новом Сентивану

2.
СТРАНА

4.
СТРАНА

Стара вода чува успомене

2.
СТРАНА

СНН

Преминула Евица Шишковић

9.
СТРАНА

„Српски куп“ окупио љубитеље спорта и дружења

ПРОМОЦИЈА

Нови Сентиван

Публикован историјат Храма Успенија Пресвете Богородице

Поводом 170. годишњице постојања новосентиванске српске православне цркве, у том месту је промовисана публикација посвећена овом храму. Издање је објављено уз благослов епископа будимског Лукијана.

изгорео стари храм и целокупан Архив Црквене општине, тако да најстарији записници са седница и летописи датирају тек из 1877. године.“

Управо поменути извори – Записници и Летописи – послужили су као главни архивски материјали за изучавање и приређивање студије о храму у Новом Сентивану, или, како и у

самом наслову стоји „Новом Светом Ивану“.

Ово књига, како је то након здравних речи, упућених присутнима у новосентиванској српској православној цркви истакао модератор вечери, Миленко Радић, новинар Српске редакције Мађарског радија, представља још један драгуљ у издавачкој делатности Срба у Мађарској. Током последњих 10-15 година објављена су бројна издања, везана за историјат верских објеката, храмова, вероисповедних школа, а ова студија, свакако, обогаћује поменути серијал.

У наставку вечери, он је своје саговорнике, ауторе студије, упитао шта их је мотивисало за писање рада и како су ускладили делатности приликом састављања писаног чеда.

Светислав Рајшић је у свом одговору открио да је он лично имао неколико мотива за рад на студији. С једне стране, његови корени воде из Новог Сентивана. Пола Недељкова је оптирало

након Првог светског рата, док је друга половина остала на вековним огњештима.

Други мотив – како је рекао Светислав Рајшић – била је чињеница да је он историчар Цркве. Признао је да се већ дуги низ година бави изучавањем цркава у Аустроугарској монархији, првенствено оних које су грађене у Војводини. Баш зато, бавити се истраживањем историјата српске православне цркве у Новом Светом Ивану, представљао је нови изазов, којем се није могло одолети.

И протонамесник Светомир Миличић, парох дешчански, администратор новосентиванске парохије, изразио је задовољство што је у сарадњи са Светиславом Рајшићем, настала студија, посвећена 170. годишњици српског православног храма у Новом Светом Ивану.

Он је открио да се ове године навршавају и скромни јубилеји, за њега посебно важни: двадесет година од рукоположења за ђакона, а затим и свештеника, као и петнаест година откад администрира у новосентиванској парохији.

У наставку вечери говорило се о изворима, одакле је црпљена грађа, методу рада, при чему се о. Миличић ослањао на предлоге и савете Бранке Петровић, новинарке из Србије, аутора капиталног издања под насловом „Српске православне вероисповедне школе у Будимској епархији“.

Аутори су и током промоције нагласили да је у књизи описан не само настанак, опстанак, развој и две велике обнове храма, већ и целокупан друштвени живот српског живља у Новом Светом Ивану.

„Представљени су подаци о насељавању Срба у Мађарској, о Новом Светом Ивану, изгорелом старом храму, изградњи и обнови постојећег храма, имовини Црквене општине и Срба, дародавцима, ратним и међуратним дешавањима и оптацији Срба, свештенству, председницима Црквене општине, црквењацима и проскурњачама, српским учитељима, Друштвеној касини, знаменитим Србима, православном гробљу и музејској поставци унутар храма.“

Аутори студије су са присутнима поделили и неке занимљивости, везане за верски живот Срба у овом насељу, које нису толико познате јавности. Наглашено је да многи подаци, који су сада угледали светлости дана, никада раније нису били објављени.

На крају промоције, на којој су појањем кратких црквених напева учествовали унук и деда Никола и Миливој Ђорђевић из Деске, као и Милош Путинић из Новог Сентивана, Светислав Рајшић је нагласио:

„Књига је живо биће. Сада, када крене у свет, она почиње свој живот потпуно независна од о. Светомира и мене. Она креће својим путем по свету и наилазиће људи на њу на разне начине. Међутим, оно што је јако важно да ће се цела књига, у потпуно оригиналном прелому, са свим фотографијама у боји, наћи на интернету. Отац Светомир и ја смо дали своју сагласност да се књизи може приступити потпуно бесплатно. Тако да ћемо имати ситуацију да Нови Сентиван неће бити приступачан само нама – који имамо књигу – него и свим људима на целом свету.“

Књига, у издању Новосентиванске српске православне црквене општине и парохије, штампана је у 500 примерака, а објављивање су суфинансирали Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“

Предраг Мандић

ХОДОЧАШЋЕ

Стара вода

Живи сећање на патријарха Чарнојевића

Традиционално ходочасничко окупљање и пикник на Старој води, шумовитом месту крај извора који чува сећање на патријарха Арсенија III Чарнојевића, нису изостали ни крајем овог лета. У недељу, 3. септембра, на овом необичном, веома живописном месту у северном делу Мађарске, у организацији Српске самоуправе у Сентандреји, окупили су се Сентандрејци, као и Срби из Калаза, Помаза и Чобанца.

Под крошњама столетних стабала, где се патријарх Чарнојевић често одмарао и размишљао о доношењу судбоносних одука за наш народ, окупљени су провели пријатне тренутке, уз музику и српске кулинарске специјалитете.

Протојереј-ставрофор Војислав Галић одржао је вечерњу службу испред крста који се тамо налази, у присуству свештеника Епархије будимске и уз појање чланова Хора „Јавор“.

К. П.

Дан града у Печују

ВЕСТИ

Нови контакти градова побратима

У Печују је 1. септембра свечано прослављен Дан града. Овим поводом, допутовала је и четворочлана делегација побратимског Новог Сада, предвођена градоначелником Миланом Ђурићем.

Гости из Новог Сада су најпре, 31. августа, боравили на свечаном пријему, који је у част делегација побратимљених и партнерских градова Печуја, у једном од познатих угостиољских објеката, приредио градоначелник Печуја Атила Петерфи. Сурадани су присуствовали свечаној скупштинској седници, одржаној у Центру „Кодаљ“.

Градоначелник Новог Сада Милан Ђурић је током боравка у Печују обишао и чувену Фабрику керамике „Жолнаи“, а састао се и са аутором овог извештаја, председником Печуј-

ско-барањског српског удружења, који му се захвалио на помоћи у обезбеђивању два витража за српску православну цркву у Печују. Уједно, председник цивилне организације је свом високом госту упутио позив да у скорашњој будућности посети Регионални центар печујских Срба, где је увек радо виђен гост.

Милан Ђурић се захвалио на позиву и подвукао да Срби у Печују увек могу рачунати на помоћ и подршку матице Србије и њене покрајине Војводине.

Он је, уједно, председнику Печујско-барањског српског удружења наговестио неке пројекте, у које би волео да укључи и Печујце, као и друге актере из Барање. Разговори су приведени крају договором да се сарадња настави и интензивира, као и да обухвати привредни, културни, спортски живот и друге домене.

П. М.

Сеоски празник у Дески

Низ програма на Данима села

У организацији локалне самоуправе Деске, у том месту су почетком септембра одржани традиционални Дани села. Овогодишња, 28. по реду културно-забавна, спортска и гастрономска приредба, протекла је у знаку дружења и провода. Организатори манифестације, предвођени начелником села Ласлом Кираљем и замеником Кристифором Брцаном, учинили су све да тродневни сеоски празник својим програмским понудама окупи младе и старе, не само из села и околине, већ и из иностранства.

И ове године, у склопу тродневне приредбе, првог дана манифестације уприличена је свечана додела признања активистима који су својим радом умногоме допринели друштвеном, културном, образовном уздигнућу насеља. Ове године, међу добитницима сеоских признања, нажалост, није било припадника српске националности.

Међутим, било их је сутрадан на бројним програмима који су били приређени у месном спортско-рекреационом центру. Претходила су надметања риболоваца, „Суседовање“ и рукометни турнир у сеоској Спортској хали.

У спортско-рекреационом центру села одржано је 23. Међународно такмичење у кувању, у којем су поред домаћих градоначелника и начелника села, учествовали и председници општина побратимљених насеља: Мајдан и општина Нови Кнежевац у Србији.

Поред њих своје куварско умеће представио је и Кристифор Брцан, председник Српске самоуправе Деске, који је доказао да није само добар играч, већ и одличан кувар.

У суботу су наступали најмлађи чланови дечје групе месног КУД-а „Банат“, у оквиру културног програма. У вечерњим сатима одржан је ватромет, као и улични бал, уз музику познатог дицеја.

Сутрадан, у недељу, манифестација је била приведена крају концертом у римокатоличкој цркви. Током три дана било је заиста пуно програма, тако да су „Дани села у Дески“ и ове године пружили праву разоноду мештанима и њиховим гостима.

Наставак следи догодине, првог викенда у септембру, када ће се у Дески поново приредити бројни културни, забавни, спортски и гастрономски програми.

П. М.

Пројрам у Мохачу

Други Народносни вашар

Локална самоуправа града Мохача и месне народносне самоуправе Хрвата, Рома, Немаца и Срба, организовале су 2. септембра II Народносни вашар. Након прошле године, када је невреме омело фестивалску манифестацију, прва субота у септембру протекла је сунчана и ништа није могло да спречи Дан народности и представљање националних и етничких мањина. Приредбу је отворила миса у Заветној римокатоличкој цркви.

Након богослужења, уследиле су разне радионице и изложбе, а није остала ни презентација народних ношњи. На представљању богатог културног наслеђа народности у Мохачу, након свечаног отварања манифестације и поздравних речи градоначелника Габора Павковича и Винцеа Салаија-Бобровничког, заменика државног секретара при Уреду премијера, одговорног за цивилне и друштвене везе, уследио је фолклор.

На отвореној позорници, наизменично су наступала народносна фолклорна друштва, међу којима и КУД „Банат“

из Деске, који се многобројној публици представио двема кореографијама.

У међувремену, на штандовима народности се кувало, печло и припремали су се гастрономски специјалитети. Под српском шатром, где је била и изложба српских ношњи, под руководством Радована Степанова, члана Мохачке српске самоуправе, крчкала се овчја корма (кисела чорба), као и мешани говеђи и свињски паприкаш. Примамљиви мириси су се надалеко ширили и није било сумње да ће се заинтересовани гурмани за тили час појавити на српском штанду.

Пријатна, весела атмосфера потрајала је до дубоко у ноћ, а током вечери уследиле су и „плесачнице“, међу којима и српска.

На крају приредбе, Зорица Степанов, потпредседница ССМ-а, сумирала је утиске, везане за други по реду „Дан народности“ у Мохачу: „Ми – пет нација у граду – веома се добро слажемо. Односи су нам примерни и веома добро сарађујемо. И ова данашња приредба је ово потврдила.“

П. М.

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Изнадгни оглазак Евице Шишковић (1955–2023)

Одговорно је радила у интересу целе заједнице

Средином прошле недеље стигла је неочекивана, тужна вест да је преминула новинарка и дугогодишњи послиеник у српској култури у Мађарској, Евица Шишковић, позната и омиљена у целој нашој заједници. Борећи се са усамљеношћу, као свежа пензионерка све је мање излазила и дружила се са људима. Ипак, припадници њене шире генерације тешко могу да замисле нашу заједницу без њене живе и искрене личности.

спадали у ред оних Шокаца и Срба из Сантова који су, тражећи посао или похађајући наше школе, од 50-их година прошлог века у великом броју стизали у Будимпешту.

Први пункт Чедомира је била подржављена зграда Текелијанума, а затим са сугругом заједно скроман стан у IX кварту, у улици Телели где су са њима једно време заједно живела бројни браћа и сестре Ластиха. Евицини родитељи никада нису заборавили своје родно место и држали су се заједно са осталим Сантовчанима у велераду. Чедомир, код којег је често био гост и Тихомир Вујић који га је помало и подучавао свирању на гитари а играо се и са малом Евицом, био је присутан на дружењима, прославама, а без Љубице последњих деценија није могла да се замисли недељна служба у пештанском храму светог Великомученика Герогија, нити књижевно вече, прослава или нека промоција у српском клубу.

Ту њихову приврженост српској заједници, као и специфичном сантовачком говору, они су пренели и на прворођену кћер Евицу.

По повратку са студија у Београду, прво је била запослена у Српско-хрватској гимназији, поред које је покушавала да се бави и преводилаштвом, међутим убрзо напушта педагошку струку и 1980-их година ради као асистент у представништвима југословенских фирми.

Када у току политичке транзиције у Мађарској око 1990. долази до раздвајања српских и хрватских институција, она ће се наћи међу оснивачима редакције „Српских народних новина“, првог самосталног српског недељника код нас.

Паралелно са тим, као асистент и преводилац Еви-

ИСКУСТВО БЕОГРАДСКОГ СТУДЕНТА

Евица је у Будимпешти похађала мађарску гимназију (Левеи / Lővey), али је била међу првима који су у првој половини 1970-их година имали могућност да упишу факултет у Београду, у Југославији, са скромном стипендијом Мађарске владе. Студирала југословенску књижевност. У почетку јој је било веома тешко снаћи се ван породичне куће, у иностранству, у студентском дому, без потребног претходног школовања у области наше књижевности и језика. Међутим, када се после студија вратила, наша заједница је у Мађарској добила широко и савремено образовану особу, отворену према свему што је књижевност, филм, позориште и уметност. Контакте које је стекла током студија у Београду и широм Југославије (Далмација, Црна Гора) она је ставила на располагање српској заједници, доводећи истакнуте уметнике и историчаре књижевности у Мађарску (нпр. познати београдски графичар Веља Михајловић, професор књижевности и академик Радомир Ивановић и други).

ца постаје и сарадник легендарне спољнополитичке емисије Мађарске телевизије „Панорама“ и највише сарађујући са искусним новинаром Ђерђом Калмаром. обилазећи грађанским ратом захваћене области Југославије у распаду.

Када се покреће „Српски екран“ Мађарске телевизије, Евица ту постаје сарадник репортер и обилази све наше манифестације широм Мађарске са којих редовно и професионално извештава.

Истовремено, на прекретници 1980-их и 1990-их година она је виђена на свим нашим манифестацијама, учествује на бројним дружењима млађих интелектуалаца (који су се окупљали највише око књижевника и професора Петра Милошевића) и сама повремено организује овакве састанке, брине о својој млађој сестри Невени, коју уводи у наш српски културни и јавни живот.

Када се уређивање Српског екрана привремено преселило у Сегедин у првој деценији 2000-их година, Евица напушта рад у телевизији, опет се привремено запошљава као васпитач ђачког дома Српске гимназије, да би затим, све до одласка у пензију, радила као уметнички секретар Српског позоришта у Мађарској. Паралелно

са тим, две године ради као асистент и у Српском институту.

Поред професионалних обавеза била је ангажована и на друштвеном пољу. Њеном зслугом је још 1990. обезбеђен бесплатни канцеларијски намештај за новоформирани Српски демократски савез од фирме „Југодрво“. Била је члан удружења Српски форум, и у више мандата успешно водила рад Српске самоуправе у Ференцварошу обављајући своје задатке савесно и прецизно. Рођена у знаку девице, није била спремна да се бори за позиције и власт, него да одговорно ради у интересу других људи, целе заједнице.

Борећи се са усамљеношћу, као свежа пензионерка све је мање излазила и дружила се са људима. Ипак, припадници њене шире генерације тешко могу да замисле нашу заједницу без њене живе и искрене личности. Недостајаћеш нам, драга Шиши! Сада се опраштају од тебе бројне бивше колеге у СРН-у, српској школи, Српском екрану, Српском позоришту, Српском институту, у Српској самоуправи у Ференцварошу, а чекају те бивше колеге и пријатељи Пера Милошевић, Стева Поповић и други.

Нека јој буде вечнаја памјат!

Пера Ластих

Евица Шишковић рођена је 1955. године у Будимпешти, од оца Чедомира и мајке Љубице, рођене Ђуретић. Родитељи су јој

мисли недељна служба у пештанском храму светог Великомученика Герогија, нити књижевно вече, прослава или нека промоција у српском клубу.

ИНФОРМАЦИЈА О САХРАНИ

Према информацији коју смо добили од најближих сродника Евице Шишковић, сахрана ће бити обављена 20. септембра 2023. у 12.15 часова на гробљу Керепеши (Budapest, XIX, Puskás Ferenc utca 3.) у Будимпешти.

Драган Јаковљевић

СЕЋАЊЕ

Збогом Евице, нека те анђели прате и чувају

Након преписке коју сам имао са Евицом Шишковић, у вези са могућим наставком њене сарадње са СНН-ом, наступило је неколико месеци тишине, за коју сам мислио да јој је потребна како би се у пензионерским данима још мало посветила себи и неком својим „малим радостима“. Таквих радости новинари су током свог радног века углавном лишени и остају их жељни. Међутим, прошле недеље стигла нам је вест коју нико није очекивао: Евица нас је заувек напустила, преселивши се у непрегледне божанске висине.

Било је то пре скоро три деценије, у време када сам почињао да радим као стални дописник београдских редакција и када још нисам знао да ће мађарска престоница с временом постати мој нови дом. Мађарски језик тада још нисам знао, а није било ни много прилике да чујем српски. Тих година је комуникација путем интернета била готово непозната, а сателитска и кабловска телевизија још у зачетку, па су медији из Југославије, која се у то време распадала, били потпуно нечујни и невидљиви са мађарске стране границе.

Једина оаза у којој сам могао да кажем да се осећам скоро као код куће, била је редакција тадашњих „Српских народних новина“, које је уређивао проф. др Петар Милошевић (тада нисам ни слутио да ћу га, много година касније, заменити на оба његова радна места – и у новинама, и на факултету, када је отишао у пензију). Осим Пере, тада сам у њиховим просторијама, у Нађмезе улици, зате-

као и чика Љубу Томића, лектора и једног од наумнијих људи које је српска заједница имала, Невену Шишковић, веома драгу девојку, тада студенткињу, која је понедељком у једини компјутер који су имали на располагању, уносила текстове сарадника писане на писаћој машини и Евицу Шишковић, новинарку Српске редакције Мађарске телевизије и сарадницу „Српских народних новина“.

Евица ми је, већ приликом нашег првог сусрета, испричала како је, не тако давно, била у сличној ситуацији као ја, али у Србији, нашој матичној земљи. Студирала је у Београду, који је за њу практично био страни град и у коме се суочавала са сличним осећањима која су мене пратила у Пешти, с тим што је за њу олакшавајућа околност било то што је од раног детињства познавала језик земље у коју је дошла да се усавршава.

Никада нећу заборавити срдачност и топлину са којом ми је Евица, једног летњег предвечерја, отворила врата свог дома. Тада сам већ знао да

моји будимпештански суграђани нерасто позивају у госте људе који им нису најближи род или дугогодишњи, проверени пријатељи, па сам се и из тог разлога осећао почастованим. Дуго смо Евица, њена сестра Невена и ја те вечери седели и пријатељски ћаскали, што ми је помогло да осетим и ону другу, топлију и срдачнију страну овог великог града.

Сећам се колико сам био изненађен када сам на зиду Евичине дневне собе угледао њен портрет, цртан оловком неког, очигледно веома талентованог уметника. Имала је дуге плетенице, што ми је било веома симпатично. Она се, на моју констатацију да је сликар веома верно пренео њен лик на папир, слатко насмејала и рекла да то није она, већ њена мама, из ране младости.

Касније сам имао част да у пештанској српској цркви упознам и њену маму, веома драгу и изузетно скромну госпођу која је, уз моју мајку, дуго година била један од најредовнијих посетилаца нашег храма у центру мађарске метрополе.

Када сам се, крајем деведесетих година, и званично придружио редакцији наших пештанских новина, Евица је, и поред хроничне ужурбаности која у стопу прати све новинаре, увек налазила времена и имала стрпљења да мени, новајлији у њиховим редовима, олакша те прве кораке у свету штампаног новинарства у Мађарској. Данас се често и са носталгијом сећам периода проведеног на Костолањијевом тргу и дугих шетњи са мојом тадашњом кућном љубимицом Аром, око језера са фонтаном, окруженог густом трском и другим растињем.

Касније су нам се пословне стазе радвојиле, али је сваки мој нови сусрет са Евицом и даље одисао специфичном врстом хумора, лежерношћу и жељом да на овај свет гледамо као на место које би могло постати савршено место за живот, ако бисмо сви на томе порадили.

У време док је радила као секретар Српског позоришта у Мађарској, наши сусрети су, стицајем пословних околности, бивали нешто ређи, а када

је отишла у пензију и најавила да више нема могућности да сарађује ни у новинама, опростили смо се пријатељски, уз моју напомену да ће, ако пожели да нам се поново придружи, за њу врата редакције бити увек отворена.

Неколико последњих година, Евицу сам повремено виђао у „нашем“ тржном центру, који је смештен некако на пола пута од њеног до мог кварта и у тим приликама сам имао утисак да ужива у слободи коју јој је омогућила пензија. Али, наишла је епидемија короне која је и ту њену, а и слободу свих нас, омећила и много тога променила у нашим животима.

Пре извесног времена, од Евице сам добио имејл у којем је писала: „Драги Драгане, пошто помало тонем у сивило свакодневице, хтела бих да те упитам да ли постоји могућност да, евентуално, радим неке интервјуе, односно разговоре, за наше новине. Није реч о хонорарима и заради, сигурна сам да разумеш... Могли бисмо се видети у мом комшилуку, у парку око Трга Лудивик, када долазиш у шетњу са својим кућним љубимцем Микијем. Поздрављам те! Евица – Шишица“.

Овом њеном јављању сам се веома обрадовао и одговорио да јој простор у „Српским недељним новинама“ стоји на располагању и да би нам портрети занимљивих личности и разговори са њима добро дошли. Договорили смо се да ми се јави кроз пар месеци, када састављање уговора са сталним сарадницима буде актуелно и да после тога започнемо нову етапу наше сарадње.

Међутим, након вишемесечне тишине за коју сам мислио да је Евици потребна како би се још мало посветила себи и неком својим „малим радостима“, којих су новинари током свог радног века углавном лишени и остају их жељни, стигла је тужна вест. Јуче нас је заувек напустила, преселивши се у непрегледне божанске висине.

Збогом, Евице. Нека те у твом новом дому анђели прате и чувају.

ТРАДИЦИЈА

Боривој Рус

Културни живот дешчанских Срба од почетка XX века до данас (4)

У овом броју нашег листа, након летње паузе, настављамо објављивање историографског текста Боривоја Руса о културном животу српске заједнице у Дески, поводом 75. годишњице постојања и рада КУД-а „Банат“ из тог национално мешовитог села на југу Мађарске.

У периоду након 1991. године настављене су раније започете активности у области културе, можда чак и интензивније него раније. Покренут је рад са младом који даје основу за следећи период. Нова генерација је одређујућа за следећих 15 година. Позиви су и надаље пристизали,

али сада већ и из разних европских земаља. Учешће на трубачком фестивалу „Златне трубе“ у Гучи познатом широм света, 1992. године била је посебна част. Наступом у Немачкој, отпочела је сарадња између Визенбаха и Деске која траје и данас.

Серија наступа на Златиборском фестивалу почела је 1993. године и трајала је скоро десет година.

Нису изостали, наравно, ни домаћи наступи, нити добри пласмани на разним фестивалима, а годишњице и њихове достојанствене прославе привлачиле су велики број уче-

сника и заинтересованих: 1993. (45), 1998. (50) и 2018. (70).

Припремајући се за прославу 45. јубилеја 1993. године, донета је одлука да се објави издање о друштву и активностима. Тако је настао први број „Дешчанских свесака“. Свеске се од тада објављују једном годишње и обрађују традиције дешчанских Срба.

У извођењу оркестра „Банат“ издања је касета под насловом „Банатске мелодије“ и исте године је по први пут организован и данас популаран „Банатски сабор“, фестивал духовне и народне музике.

„Банат“ је у свој рад уврстио и многе друге активности везано за очување и неговање српске културе. Нпр. представљање сакупљених предмета, алата, народних ношњи и слика, прво у згради парохије у облику изложбе, која је касније постављена у једном од некадашњих службених станова српске школе као стална поставка. Оваква врста проширења делатности захтевала је и додатна средства. Због тога је 2004. године уследила још једна трансформација. Нови облик функционисања носи у себи и многе нове могућности, а име се променило на Српско културно удружење од јавног интереса „Банат“.

Од 1998. године нижу се међународни успеси. Фолклорно друштво

„Банат“ први пут у Малмеу (Шведска) наступа на „Европској смотри српског фолклора“, на фестивалу за српске фолклорне групе у дијаспори.

И наредних године „Банат“ наставља активно учешће на Смотри: 1999. - Београд (Србија) – бронза 2000. - Линц (Аустрија) – бронза 2001. - Париз (Француска) – Деска добија право за организовање Смотре као домаћин

2002. - Деска – злато (по мишљењу стручњака и учесника најбоље организована и спроведена Смотра)

2003. - Пале (Босна и Херцеговина) 2004. - Швајцарска – сребро (посебна награда публике)

2005. и 2006. – злато 2007. - Врбас (Србија) – сребро (посебна награда за најаутентичније друштво)

2009. - Темишвар (Румунија) – бронза (награда за најбољег плесача: Кристифор Брцан)

Последњи наступ „Баната“ на Европској смотри српског фолклора био је Бечу (Аустрија) 2016. године, али само у ревијалном делу програма.

КУД „Банат“ је наступао је и на другим фестивалима фолклорних игара у иностранству: Украјина, Италија (Сардинија), Малта, Португалија (Мадејра), Тунис и Бугарска. (...) ■

ЈУБИЛЕЈ

Годишњица њевачкој друштва из Сентандреје

Три деценије непрекидног рада Црквеног хора „Јавор“ (5)

„Мој деда, отац моје мајке био је Георгије (Ђуро) Чикош, такође је био вешт у појању, те су га бирали за хоровађу у Калазу. Некако у исто време је постојао и одличан хор у Помазу, у цркви Великогученика Георгија. Водио га је Игњат Чобан“, наставља казивање за наш лист Мирослав Брцан, дугогодишњи хоровађа „Јавора“.

Оба хора су окупљала добре певаче и оба су били мушки хорови. Међу њима је постојало мало ривалство. Тога се сећам још из детињства, јер се причало о томе који је хор бољи. Мој деда као да ме је спремао од раног детињства за свог наследника. Седим му у крилу, а он на хармоници једном руком свира песму, а ја другом руком тражим гласове. Сећам се чак и која је то била песма.

(„Ој, Софија, Софија / У Дунав је скочила / Скочила је да се дави / За живот не мари / Отац даје стотину / Да избаве Софију / А мађија још две дода / Нек је носи вода“). По мелодији ове песме „Ансамбл Вујичић“ је изводио песму „Да је вишња ко трешња, ја бих била најлепша...“

Опет се враћам на моја најранија сећања и личности која су усмерава- ле мој животни пут према музици. Мој добри деда једном је рекао мајци: „Ово дете морате да дате у музичку школу!“ И заиста, моји родитељи су ме уписали у Музичку школу у Сентандреји, коју сам ја похађао је-

данаест година, али је нисам завршио. Као дечак, у страху од грешке, пред сваки наступ пред публиком имао сам страшну трему која ме је „живота коштала“. Био сам перфекциониста, па иако најбољи клавириста у класи проф. Михаља Сарија ја напуштам ту школу.

Завршава Гимназију и уписујем се на Универзитет (Budapesti Műszaki Egyetem), Електротехнички факултет у Будимпешти. Музика је увек била део мог живота и моја љубав, а увек су ме пратиле деда Ђурине речи: „Када ја умрем, молим те, немој да пропадну ови наши црквени и народни обичаји!“

Сећам се да ме је једном потражио чика Јован Балаш, бивши тенориста старог калашког хора, и замолио да поново организујемо црквени хор и да би требало да се примим, да будем хоровађа. Већ сам тада био члан „Ансамбла Вујичић“, где се музика изводила на традиционалним инструментима и то српска и јужнословенска народна музика углавном из Мађарске. А ми, чланови ансамбла,

смо ишли у исту музичку школу и познавали смо се.

Колебао сам се да ли да прихватим још једну обавезу, јер сам већ радио као информатичар у Рајфазенбанци у Будимпешти, а све слободно време сам био са Вујичићима по концертима, у земљи и иностранству. Мислио сам: Боже, не треба ми и то! Из ових мисли ме траго глас мог деде, који ми је у аманет оставио и своју последњу жељу.

Тако је „Јавор“ више од три деценије наступао по свим нашим лепим православним црквама и манастирима. Одазивали смо се на позиве свих црквених општина у Епархији будимској. Године 2020, у оквиру научног скупа о химнама, па тако и о химнама националних мањина у Мађарској, „Ансамбл Вујичић“ и „Јавор“ заједно су извели стару сентандрејску химну „Ми же Сентандрејци“.

Сентандреја и Крушевац у Србији су били братски градови. Од њих смо добили позив за учешће на Светој литургији, коју је служио патријарх Павле на Видовдан, 1996. године. Тамо је било више хорова, али и ми смо појали. Били смо у многим местима и храмовима, и трудили смо се да својим скромним снагама појима како је Богу мило.

Славица Зељковић

Још један круј хуманитарне акције Печујаца

АКЦИЈА

Нови контингент помоћи за страдале у Хрватској

Показујући солидарност са људима у невољи у Хрватској, погођеним земљотресима пре три године, Печујско-барањско српско удружење и печујска Српска православна црквена општина су по четврти пут организовали прикупљање и испоруку помоћи за то подручје.

Срби из Мађарске нису заборавили сународнике на Банији, у Републици Хрватској, који су крајем 2020. године страдали у катастрофалним земљотресима. Тада је природна непогода погодила Петрињу и околину, и многи су за тили час остали без крова над главом. Бројне куће, стамбене зграде, сављене су са земљом и све што су људи годинама стицали тешким, мукотрпним радом, у једном моменту су изгубили. Земљотрес им је у року од неколико минута уништио вишедеценијски труд.

И данас многи од њих живе у контејнерима. Обнова на Банији споро тече, а о веома тешким условима, у којима живе људи у том делу Хрватске, своје пријатеље у Печују информисали су чланови делегације, коју је предводила Данијела Куколеча, волонтер, одговорна за Глину и околину, један од носилаца пројекта Српског народног вијећа „Од врата до врата“.

Показујући солидарност са људима у невољи у Хрватској, Печујско-барањско српско удружење и печујска Српска православна црквена општина одлучили су да поново организују прикупљање помоћи за страдале у земљотресима, у суседној држави. Овога пута су позив људима у Мађарској упутили са молбом да, уколико су у могућности, акцију подрже добровољним прилозима, међу којима ће се наћи кухињски апарати, посуђе, бела техника, постељина итд. Због почетка нове школске године, овом приликом, мислили су и на децу, па је прикупљање помоћи проширено и на набавку школског прибора.

Иако је за организацију и реализацију прикупљања хуманитарних пошљика на располагању било прилично кратко време – мало више од месеца дана – многи Срби, али и припадници других националности у Мађарској, изашли су у сусрет молби ове две печујске организације. За

кратко време сакупљена је прилична количина помоћи, односно све што су током свог јунског боравка у Печују, затражиле Банијке.

Хуманитарни транспорт је на Банију кренуо 24. августа. Протонамесника Јована Бибића, пароха сантовачког, који је на путовању заменио о. Милана Ерића, Тихомира Тибора Барабаша, члана и аутора овог чланка у својству председника Печујско-барањског српског удружења, у Глини је дочекала и код своје куће (која је 2020. године такође страдала), угостила Данијела Куколеча, волонтер.

Прва кућа коју су посетили и уручили помоћ била је кућа породице Илије Петковића у Шашеви. Како глава породице, тако и остали чланови фамилије болују, нажалост, од тешких болести, а задесила их је и природна непогода. Сваке вечери имају непозване госте, непожељне и опасне дивље свиње. Газда Илија признаје да не сме да пусти своје три свиње из обора, јер се у крају појавила свињска куга.

Следећа станица био је Драган Карајица, у насељу Велики Градац, коме је изгорела кућа и све у њој. Мајка му је умеђувремену преминула и остао је сам. Живи од новца који зарађује као надничар, када има посла. Кућицу од 35 квадрата тек је недавно добио, струје има, али воде још увек нема.

У Великом Градцу боравили смо и код породица Мартиновић и Живковић. Милош Живковић, који је инвалид (радио је на пилани и ту се и поврдио), са својом супругом и даље живи у контејнеру, близу куће. „Дете моје, можеш да замислиш? Кад дође лето и напољу је 30-35 степени, у контејнеру је 10 степени више. Када дође зима, студен, онда је у контејнеру хладније него напоље. Малтене три године чекам да ми обнове кућу“, каже господин Живковић.

Сличне жеље изнели су и чланови осталих породица у Малом Градцу и Глини, које смо посетили, обишли и уручили им помоћ Срба из Мађарске.

Приликом последње станице, у Глини, затекли смо сестру и брата Слађану и Лазара Бакрача. Слађана ће ускоро у школу, закорачиће у први разред, а њен брат у пети. Радост деце због нових школских торби је безгранична, поготово мале Слађане, која нам је поносно показивала поклон, пун свесака и другог школског прибора.

У Влаховићу смо наишли на запустени српски православни храм, посвећен Светом Илији. Нисмо могли да прођемо поред њега, а да не станемо. Трагови земљотреса и даље су видљиви, црква вапи за помоћи и обновом.

На крају дана, Србе из Мађарске, који су поделили помоћ, поздравила је и Мирјана Олујић, дојупаница Сисачко-мословачке жупаније и председница ВСНМ-а у Сиску.

Хуманитарној акцији Срба из Мађарске су се овога пута, својим прилозима, придружили: Самоуправа Срба у Тукуљи, Самоуправа Срба у Чипу, деца и родитељи ловранске Српске основне школе - подружнице Српског образовног центра „Никола Тесла“, српски православни верници из Помаза, Пенка Весић из Калаза, Ирина и Боривој Рус и др Љубомир Јанчкић из Деске, Јелена, Ђорђе и Илдико Веселинов, Марика Путник, Рада и Зорка Ацков, Милош Путник, Теодора Крунић Дунаи (Нови Сентиван), Димитрије Крунић (Морахалом), Тихомир Тибор Барабаш (Баја), Љиљана Јухас (Семељ), Јела Дарваш, Агнеса Вањур и др Габриела Хитре (Саланта), Ирина Бабић, Андријана Ерић и Каталин Бранковић (Печуј), Илија Ашабињ (Чип) - бесплатан превоз хуманитарне помоћи до Печуја, ДОО "BT EXPRESS" (Баја) - бесплатан превоз хуманитарне помоћи.

Свим људима добре воље, српским самоуправама, фирмама који су на било који начин били укључени и подржали хуманитарну акцију Печујско-барањског српског удружења и Печујске српске православне црквене општине - велико хвала!

Предраг Мандић

ЗАХВАЛНОСТ ЈЕРЕЈА МИЛАНА ЕРИЋА

Пред сам полазак у Хрватску, јереј Милан Ерић, парох печујски, који из објективних разлога овом приликом није могао да крене на пут, у регион погођен земљотресима у суседној држави, за наш лист је рекао: „Још од самих почетака од оглашавања наше хуманитарне акције веровао у наше људе. И овај пут се доказало да су наши људи дивни, имају велико срце и спремни су да увек помогну у невољи. Ми смо презадовољни одзивом људи добре воље; сакупљено је пуно тога, близу две тоне робе. Комплетна Мађарска се јавила, од Тукуље, Чипа, Ловре, Деске, Новог Сентивана, до Баје, Помаза, Калаза и Барање. Свима који су се прикључили нашој хуманитарној акцији, и овим путем се од срца захваљујем.“

Писменост је много више од умећа читања и писања

Поводом Међународног дана писмености који је обележен прошле недеље, професор Филолошког факултета у Београду Александар Јерков подсећа да је писменост много више од умећа читања и писања: то је и способност да перципирамо туђу душу, дух, интелект и себе приближимо другима. Ако децу не научимо писмености, остаће половични људи, поручује он.

Професор Александар Јерков каже да у 5.000 година, колико себе препознајемо као људе, ми то чинимо зато што смо имали културу писмености.

„Па сад замислите бити неписмен у таквом свету? С друге стране, савремена друштва су на изванредно интелигентан начин разградила многе од механизма који су бринули о томе да изграде самосвесног, критички расположеног хумболтовског грађанина. И то је узнемиравајућа ситуација с којом се суочавамо. Некада је, без обзира на све недостатке у једном бившем режиму, било јако важно напредовати. Цела идеологија је ишла за тим да будете као свет и бољи од света. Данас је то у великој мери препуштено пажњи појединца, породице, школских система. Рекао бих да укупна свест друштвене заједнице, осим што води рачуна о елементарно економској функционалности, не води рачу-

на о културној изграђености грађана. То је поражавајуће“, поручује Јерков.

Подсећа да је у мају Дан словенске писмености – Фирила и Методија, као и да имамо привилегију да можемо бар два пута годишње да се фокусирамо на тако важна питања као што је то како ће изгледати наше друштво средином или крајем овог века.

„А о томе бринемо мало или недовољно“, додаје Јерков.

Последњи подаци, према попису становништва, говоре да је 38.000 одраслих људи у Србији потпуно неписмено. Професор Јерков наводи да су то они који су се изјаснили као неписмени, односно они који су показали пописивачима да не могу да функционишу с тим упитником.

„Ако узмемо у обзир оне који су писмени, у смислу да могу да прочитају, али су ментално неписмени, културолошки запуштени, не читају никада ништа, не пишу никада ништа,

добијамо целу једну популацију која у суштини не учествује у ономе што је савремени живот. То су алармантни подаци“, поручује Јерков.

На питање шта предузимамо да се то промени, професор Јерков каже да не предузимамо ништа.

„Наставничка звања су потцењена, понижена, обезвређена и ви ћете за 50 година бити у ситуацији, можда и за 10, да неће нико хтети да буде у школи, па ко мислите да ће учити децу? На који начин да их васпита?“, пита професор Јерков.

Он каже да бити писмен не значи само знати читати и писати. То, по њему, значи, пре свега, бити у стању да напредујеш у спознавању себе и света. Бити писмен значи бити човек који развија капацитете саморазумевања и који је у стању да себе предочи другим људима у богатијем и потпунијем светлу. Што ће рећи, бити писмен значи бити на вишем нивоу комуникацијских способности. Дакле, све је оно што је неопходно да бисте заиста могли да напредујете у данашњем свету. Врло се често говори о информатичкој писмености, што је директан превод, са англицизмима. И то није писменост у истом смислу речи, као што је писменост да сте описмењени. Али бити информатички писмен то значи умети да се снађеш у информатичком окружењу, у савременом свету, у виртуалној реалности, умети да комуницираш и размењујеш податке. Једна трећина радног времена данашњег савременог човека одлази на то да представи себе, шта ради, да би други то могли да виде и да би други могли да подрже то што ради. Како ћеш то представити ако си неписмен“, наводи Јерков.

Указује да можемо бити веома добри у техничком смислу речи, али ако немамо ту врсту способности, да оно што постижемо и радимо предочимо другима, онда ћемо полако почети да заостајемо.

„Не бих желео да будем груб. Често, као управник Универзитетске библиотеке, видим понеки правни акт.

То су примери не само елементарне правописне неписмености, него не би могли да издрже, мислим, 20 секунди провере нивоа стварне писмености. Правници, економисти, лекари, инжењери – то су изванредно интелигентни људи, ми боље од тога немамо, али велики број њих је полуписмен и велики број њих је темељно нечитан, што ће рећи, недовољно духовно развијен“, наглашава Јерков.

Нагласио је и зашто је важна писменост.

„Не да бисте читали Дантеа и видели да ли постоји један српски краљ у његовом спеву, него да бисте просто осетили лепоту, богатство и ширину људског духа. Ваша деца, ако их не будете научили да читају, остаће половични људи. Тачка“, напомиње Јерков.

У савременом свету све се више прича о информатичкој писмености. На питање да ли повећање информатички писмених људи заправо повећава број неписмених, професор Јерков наводи да то не мора да значи.

„Али оно што је битно, то је што континуирамо и сталним, упорним инсистирањем на томе да је само важно да ли владате неким компјутерским програмима и да ли сте сналажливи на друштвеним мрежама, унижавамо заправо целину човекове личности и његовог места у укупно историјском трајању које смо већ протегли на 5.000 година једног напора да будемо бољи људи“, рекао је Јерков.

За крај, има поруку и за све наставнике.

„Ја им предлажем свима, не само професорима књижевности и језика, да свако од њих одабере онај текст који је у животу највише волео и да прича са децом, са ђацима, са студентима о том тексту, тако што ће говорити врло искрено, врло отворено и инвестирати целог себе у то да се покаже. Јер када кажете шта волите, нешто сте рекли о себи“, закључио је Јерков.

Д. А.

ЕЛЕКТРОНИКА КАО ПАУКОВА МРЕЖА

Када говоримо о деци, знамо да све мање комуницирају, да више времена проводе и на мобилним телефонима и на компјутерима. Говорећи о томе колики је то проблем, Јерков каже да деца треба да играју фудбал, да се друже, да имају неку врсту отвореног простора, да проводе неко време са својим другарима.

„Ако је њихов друг најчешће заправо виртуална слика на екрану са којим размењују поруке и проверавају што је качио, они никада неће имати неку врсту психофизичке блискости с њим и неће имати могућност да развију неке комплексније, сложеније облике понашања. Значи, важно је да деца овладају уређајима, они ће живети у таквом свету у којем ће морати да се сналазе“, истиче Јерков.

„Али ви знате да су то сад већ и болести зависности, да када почнете једном да се тако умрежујете, више не можете да се дисконектујете, искључујете из те мреже“, упозорава Јерков.

Ловрански сусрети љубитеља спортиста

СПОРТ

Нови живот српског фудбалског турнира у Мађарској

После вишегодишње паузе, крајем овог лета настављена је традиција одржавања фудбалског турнира српских екипа из Мађарске. „Српски куп“ су овога пута организовали Удружење „Зора“, Самоуправа Ловре, Српска самоуправа Пештанске жупаније и Ловранско удружење за спорт, културу и слободно време.

На позив Фоцислава, маскоте турнира „Српски куп“, одазвали су се љубитељи фудбала из Деске, Сегедина, Тукуље, Будимпеште, Помаза и Ловре. Турнир је почео у јутарњим часовима, а спортисти су до поподнева срчано играли за победу, наравно уз подршку својих навијача. За организацију је овога пута главни био Душан Которчевић, коме је свесрдно помагао Илија Адамов – обојица из Удружења „Зора“.

Девет екипа било је распоређено у две групе: група А: „Ловра јуниори“, „Деска“, Професори школе „Никола Тесла“ и „Помаз“; група Б: „Ловра сениори“, „Екс СОШИГ“, Гимназија „Никола Тесла“ и „Тукуља“.

Након утакмица по групама, одиграли су и полуфинални мечеви, у којима су се сусреле екипе „Ловра сениори“ и „Деска“, као и екипе „Сегедин“ и „Тесла“. Екипа Гимназије „Никола Тесла“ је освојила треће место, јер је после узбудљиве утакмице остварен резултат 2:1. У финалу, са екипом из Деске, Сегединци су могли да се подиче победом освојеном пеналима, после нерешеног резултата 3:3. За најбољег играча турнира про-

глашен је Филип Адамов из Деске, који је освојио пехар и признање „Горан Видак“, у знак сећања на Ловранина, преминулог пре неколико година. Био је велики љубитељ фудбала, а од 1993. године, био је вођа ловранске екипе и допринео њеним успесима.

Тог суботњег, правог летњег дана, нису изостале ни друге активности за децу, као и за старије посетиоце. Били су доступни: одбојка на песку, текбол, пикадо, фудбал, бадминтон, мали фудбал за децу и скакаоница. Најмлађи су гласно навијали за своје омиљене екипе и једва су сачекали крај турнира, да би утрчали и опробали се на новом терену од вештачке траве, са рефлекторима.

Домаћини су се побринули и за okreпљење, хевапе, пљескавице и перкелт. Наравно, све уз музику, коју је обезбедио ди-џеј Богдан Сабо, члан Удружења „Зора“. Дан је завршен свирком оркестра „Зантоверкли“, са певачем Зораном Барићем из Сантова.

Митар Мирко Кркељић нам је рекао да је циљ Удружења „Зора“ био да се Срби из целе Мађарске окупле и друже, а да фудбал је био само добар повод за то.

„С обзиром да већ око петнаест година није било овакве манифестације, а данас је јубилеј, односно 30. годишњица од првог српског фудбалског турнира, који је окупио екипе из српских насеља широм земље, желели смо да се сви ми, који се дружимо унутар и ван Удружења 'Зора', састанемо на једној оваквој манифестацији. Ми смо се и упознавали на сличним програмима и схватили да овако нешто недостаје. Ово је већ други фудбалски турнир на новом терену у Ловри, који је претходно отворила утакмица између Ловрана и чланова Парламента Мађарске. Наша манифестација се изродила удруживањем два нова удружења, чији су чланови млади људи: Ловранског удружења за спорт, културу и слободно време и Удружења 'Зора'. Ово је једна врло плодотворна сарадња и желимо да се одржи“, рекао је Кркељић за наш лист.

Филип Адамов је регистрован играч дешчанске екипе, играо је у жупанијског првој лиги и одмах се видело да има фудбалско искуство. Каже да поред рада у пољопривреди током лета, нема много времена за тренинге.

„Играћу док год будем могао, јер ми прија и позивам све да ми се придруже, јер сам, нажалост, једини Дешчанин у дешчанској екипи. Желим

да се захвалим свим организаторима и учесницима. Турнир је био одличан!“, рекао је Адамов за наш лист. Освојени пехар за најбољег играча, за њега је велико признање и сигурно ће заузети главно место међу Илијиним већ освојеним трофејима.

Ђорђе Игњатовић, капитен победничке екипе из Сегедина, преузео је место повређеног оца Далибора Миленковића. Родом је и Шапца, а већ десетак година живи и ради у Сегедину. За наш лист је изјавио: „Организација је била одлична, све је протекло у најбољем реду. Све екипе које су се такмичиле, биле су добре, носимо позитивне утиске и пресрећни смо због освојеног првог места. Спремамо се да дођемо и наредне године. Многима је ово била прва посета Ловри. С обзиром да је отац Далибор Миленковић био у организацији турнира, ову победу посвећујемо њему, с обзиром да се јутрос теже повредио“.

Покровитељи ове манифестације били су: Самоуправа Срба у Мађарској, Српска самоуправа у Јожефварошу, Културни центар „Српски венац“, Мађарски фудбалски савез, Фондација „Бетлен Габор“, Pannon Útépítő Kft, VZP Kft, Marcsi Tüzér и Балкан Грил из Геда.

Катарина Павловић Бачи

ПРОБНИ ТЕСТ УСПЕО

Душан Которчевић, главни организатор турнира, каже да је веома задовољан успехом и бројем учесника који су се одазвали. Како нам је рекао, ово је био важан пробни тест, па наредне године очекују још већи одзив.

„Идеја да организујемо турнир пала је пре пола године на једној Ју-журци. Митар Кркељић, председник Удружења „Зора“, Илија Адамов и ја дуго смо разговарали о томе. Турнир је требало да буде мањих размера, али сам, гледајући дефиле током финала Лиге Европе у Будимпешти, добио мотивацију да и ми организујемо турнир са више учесника из целе Мађарске. Било нам је важно да се сви присутни добро осећају и зато смо, поред турнира, организовали и друге активности. Желео бих посебно да се захвалим начелнику села Ђури Богдану на великој подршци, Славни Богдан Нађ, председници Ловранског удружења за спорт, културу и слободно време, као и Растку Гергеу, члану овог Удружења и Удружења „Зора“ -изјавио је Которчевић за наш лист.

Школарци у мисији заштите животне средине

У суботу 2. септембра, у Српском образовном центру „Никола Тесла“ одржан је Еколошки дан. Основци и гимназијалци кренули су пут различитих локација у Будимпешти, како би се упознали са утицајем човека на животну средину и начинима на које могу да је заштите.

Ученици 11/ц разреда, предвођени својим разредним старешином, уједно и потписником овог чланка, поред тога што су разговарали о негативним последицама загађења људске средине и околине, говорили су и о начину што делотворнијег рада и труда око очувања природе. Они су тога дана учинили и више од пуне теорије. Ученици 11/ц разреда су са својим разредником пошли у Зугло, у Дом народности, у XIV кварту. Овде их је дочекала професорка Ксенија Сушић Марков, која је истовремено и председница Српске самоуправе у Зуглоу. Ваци су у духу еколошког дана прионули на посао. Добили су лопате, метле и неки други алат ради што лакшег чишћења и уређивања баште. Вредни ђаци једнаестог разреда прво су покупили отпатке, смеће, усахло лишће и суво, отпало грање. Затим су очистили башту од корова и средили вртић, који се препородио после преданог рада наших ђака. Све оно што је покупљено стављано је у црне вреће које ће се касније однети на своје одреди-

ште. Ученици су за свој марљиви рад добили свеж, тек испечени бурек са спанаћом. Тога дана су гимназијалци 11/ц одељења одрадили и обавезне часове друштвеног рада који, према важећим прописима, морају бити обављени и извршени до завршетка средњошколског школовања.

Драгомир Дујмов

У Српској основној школи „Никола Тесла“ у Будимпешти, 2. септембра, у суботу, која је била радна за све ученике, обележили смо Еколошки дан са циљем подизања свести код деце о заштити животне средине, рециклажу (разврставању отпада) и развијању одговорног понашања. Тим поводом су се ученици нижих одељења, од 1. до 4. разреда, окупили испред школе и у пратњи својих учитељица Мирјане Ковач, Јасмине Латас, Весне Зечев и Мирјане Илин, као и учитељица из дневног боравка, Весне Пећовски, Елеоноре Јанек, Миљане Кљајић и Ружице Синани, посетили градски парк Варошлигет, у којем су одржане бројне активности прилаго-

ђене узрасту и интересовању деце. Том приликом деца су учила и усвојила важне детаље вођења бриге о заштити околине и очувању здравља.

Кроз едукативне и забавне радионице са нагласком на учење кроз игру, стварали су позитивне слике о себи и о другима, и усвајали важне вредности и особине, као што су сарадња, пријатељство, еколошка свест.

Свако од нас може на свој начин допринети да наш свет буде лепши, зеленији и сигурнији за све оне који га настанују. Без воде, земље и ваздуха нема ни живота. Деца су прошла кроз све њихове аспекте важности, као и све начине како их ваља сачу-

вати. Ученици су обновили знање о животињама и биљкама — а одмах потом засукали су рукаве.

Када су научили и поновили шта је рециклажа и како њоме штитимо станишта и природу, сортирали су припадајуће смеће. Научили су боје и натписе рециклажних канти и причали о штетности пластике. На велику радост деце, сакупљено је и лишће за изградњу уметничких рукотворина.

Каква је била поука овог дана? Једноставна, практична, деци, а и нама одраслима врло важна — ако штитиш природу, она ће ти то вратити!

Ружица Синани, учитељица дневног боравка

ВРЕМЕПЛОВ

14. септембра 1219. — Проглашена је аутокефалност Српске православне цркве, коју је код ромејског (византијског) цара Теодора Првог Ласкариса и никејског патријарха Манојла Првог Харитопула издејствовао Сава Немањић, потом први српски архиепископ, са седиштем у манастиру Жича. Цар Душан је 1346. уздигао српску цркву у ранг патријаршије.

14. септембра 1829. — Потписан је Једренски мировни уговор којим је окончан руско-турски рат. Србија је на основу Једренског мира 1830. добила хатишериф о самоуправи, а Грчка независност.

14. септембра 1852. — Рођен је српски писац Симо Матавуљ, члан Српске краљевске академије, један од најистакнутијих представника српског реализма. По природи трезвен и опрезан дух, Матавуљ је почео да пише тек у зрелијим годинама. Он је поступно, али енергично изграђивао свој таленат, трудећи се да недостатке свога уског школовања надокнади личним усавршавањем. Он чита не само француске и италијанске књижевнике, већ и научнике и мислиоце. Поред великог књижевног образовања, којим је надмашио све раније приповедаче, он стиче и широко познавање историје и филозофије.

14. септембра 1860. — У Београду је умро српски кнез Милош Обреновић,

вођа Другог српског устанка 1815. Изборио је Србији аутономију 1830, а за себе наследну титулу кнеза. Збачен је 1839, али се вратио на српски престо 1858.

16. септембра 1823. — Рођен је кнез Михаило Обреновић, који је Србију учинио најјачом војном силом на Балкану. Владао је од 1839. до 1842. и од 1860. до 1868, када је убијен у Кошутњаку.

16. септембра 1861. — Заступништво града Загреба доделило је Вуку Стефановићу Кара-цићу Повелеу почасног грађанина.

17. септембра 1918. — После тродневне офанзиве, српска армија уз помоћ две француске дивизије пробија Солунски фронт у Првом светском рату. Немци и Бугари су били приморани да се повуку. Пробој Солунског фронта омогућио је српској војсци повратак у домовину и, као једна од најуспешнијих операција у Првом светском рату, допринео је коначном слому Централних сила.

17. септембра 2001. — Окружни суд у Београду обуставио је кривични поступак против челника западних земаља и НАТО-а због агресије на Југославију 1999. Поступак је обустављен пошто је јавни тужилац одустао од оптужнице, а Врховни суд Србије укинуо пресуду којом су оптужени осуђени на по 20 година затвора.

18. септембра 1739. — Потписивањем Београдског мира окончан је рат

Аустрије и Турске, који је почео 1736. Аустрија је потиснута са Балкана, Турска се вратила на Дунав и Саву.

19. септембра 1802. — Рођен је мађарски револуционар Лајош Кошут, вођа Мађарске револуције 1848. и рата за независност од Аустрије, гувернер ослобођене Мађарске од априла до августа 1849.

19. септембра 1814. — У Пожешкој нахији у Србији почела је Хаџи Проданова буна. Устанак под вођством игумана Пајсија и Хаџи Продана проширио се и на Крагујевачку и Јагодинску нахију.

19. септембра 1914. — Почела је битка на Мачковом камену у Првом

светском рату. Након четвородневних борби, надмоћнија аустро-угарска војска присилила је Србе на повлачење.

20. септембра 2005. — У Бечу је умро познати „ловац на нацисте“ Симон Визентал који је заслужан за хапшење више од 1000 припадника немачког нацистичког режима, међу којима је један од најближих Хитлерових сарадника Адолф Ајхман, као и бивши командант концентрационог логора Треблинка Франц Штангл.

21. септембра 1846. — Рођен је српски политичар и писац Светозар Марковић, оснивач социјалистичког покрета у Србији и први теоретичар реализма у српској литератури.

Кнез Михаило Обреновић рођен је 16. септембра 1823.

КОНКУРС ЗА СРПСКУ СТИПЕНДИЈУ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује конкурс за додељивање „Српске стипендије“ за студенте и средњошколце за I семестар/полугодиште школске 2023/24. године који припадају српској заједници у Мађарској. Детаљне конкурсне услове и поступак вредновања пристиглих конкурса садржи „Правилник о српској стипендији“ који је усвојила Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској, а налази се на интернет страници www.szerb.hu.

Опште информације:

1. Кандидати који имају права да конкуришу
Приликом додељивања Српске стипендије ССМ (у даљем: „стипендија“) конкурисати могу кандидати (треба да имају мађарско држављанство) који студирају на Одсеку за српски језик и књижевност Филозофског факултета ЕЛТЕ БТК у Будимпешти, Катедри за славистику Филозофског факултета у Сегедину, студенти више школе за учитељице и васпитачице на српском смеру (на ЕЛТЕ у Будимпешти) или они који стичу прву диплому за учитеље српске народносне струке, а конкурисати могу и они који стичу тзв. „мастер“ диплому (мастер образовање), или студирају на другим институцијама високог образовања, затим средњошколци (гимназијалци) Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке Никола Тесла у Будимпешти (седиште: 1074 Budapest Rózsák tere 6-7) а и они који похађају мађарске средње школе које су организованим оквирима укључене у српски народносни васпитно-образовни систем, без обзира на њихово држављанство. Кандидат треба да задовољи и следеће услове:

а) да је дао изјаву да припада српској народности;
б) да му просек успеха на полугодишту пре предаје конкурса буде барем 4,00, а у случају

првог семестра на факултету да просек достигне 4,00. Студент треба да постигне 30 кредитних бодова по семестру, а да просек за средњошколце буде 4,30;

в) да заједно са законским представником истовремено са предајом конкурса приложи писмено одобрење за руковање личним подацима (према овом правилнику)

г) да је редован самофинансирајући студент по ССIV Закону о високом образовању из 2011. године 46. параграф § (1) тачка с), или да је студент који се финансира из мађарског државног буџета (слободно коришћење стипендије).

Стипендију може да добије средњошколац/студент који је:

а) у назначеном року предао сву документацију одређену расписаним конкурсом;
б) задовољава условима ових одредби и расписаног конкурса;

в) обавезује се да по свом избору, у семестру у којем добија стипендију, врши студентски научни рад или активно учествује у раду неке организације српске заједнице;

г) за студенте је потребно да напишу мотивационо писмо о свом раду у оквиру српске заједнице у Мађарској, обим текста је максимално две странице.

2. Износ стипендије

Износ стипендије је максимално 75.000.- форинти по средњошколцу/студенту за један семестар, односно полугодиште.

3. Садржајни и формални захтеви конкурса:

Конкурс се предаје у једном примерку, на папиру, испуњен на компјутеру, потписан од стране средњошколца/студента, на формулару (прилог бр. 1. овог правилника, односно налази

се и посебно на страници www.szerb.hu) и са следећим прилозима:

а) биографија кандидата (ученик/студент),
б) фотокопија или извод о потврди просека

4. Начин, место и рок за предају конкурсних пријава

Конкурсна пријава се пише на српском језику, може се предати путем поште, на адресу Канцеларије Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, 1055 Budapest, Falk Miksa u.3.) или се предаје лично на Секретаријату ССМ (1055 Budapest, Falk Miksa u.3, радно време: понедељак-четвртак 9.00-15.00, петак 9.00-12.00)

Напомена: на коверти треба означити следеће: „Конкурс за Српску стипендију“. Рок за пристизање конкурсних пријава у Канцеларију ССМ: **9. октобар 2023.** године до 15.00 часова.

У Будимпешти, 7. септембра 2023.
Самоуправа Срба у Мађарској

*Храм Светиој Великомученика Георгија
у Будимпешти*

**РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА
ЗА МЕСЕЦ СЕПТЕМБАР 2023.**

16. 09. субота – Вечерње	18 часова
17. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
20. 09. среда – Вечерње	18 часова
21. 09. четвртак – РОЂЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ – МАЛА ГОСПОЈИНА	10 часова
23. 09. субота – Вечерње	18 часова
24. 09. недеља – СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова
26. 09. уторак – Вечерње	18 часова
27. 09. среда – ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ КРСТА – КРСТОВДАН СВ. ЛИТУРГИЈА	10 часова

Јушрење се служи свакој дану у 8:00 часова

2023. SZEPTEMBER
NAGYMEZŐ UTCA 49.

VARSÓI MELÓDIA
2023. szeptember 22. 19:00

HAROLD PINTER – NASTOJNIK (GONDNOK)
2023. szeptember 26. 19:00
(KIKINDAI NEMZETI SZÍNHÁZ)

JÁVOR „PALI” UTOLSÓ MULATÁSA
2023. szeptember 27. 19:00

JÓNÁS KÖNYVE
2023. szeptember 29. 19:00

DUH JE NAŠA DOMOVINA/SZELLEM:HAZÁNK
2023. szeptember 30. 19:00

**СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ**

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филаковић ♦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фоторејдер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hétlap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Web: www.snnovine.com ♦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ♦ За штампању: Szedéstűköt Vt. Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061-0238

Свети праведници Јоаким и Ана

Након празника Рођење Пресвете Богородице, који се обележава 21. септембра по новом календару, наредни дан је посвећен њеним праведним родитељима Јоакиму и Ани. Према хришћанској традицији и учењу, они су били родитељи Деве Марије, односно Исусови баба и деда.

Свети и праведни Јоаким и Ана, живећи побожно по Божјем законупролазили су кроз дуготрајно искушење и пониже-

Матана, из колена Левијева, као и првосвештеник Арон.

Матан је имао три кћери: Марију, Сивију и Ану. Марија се удала у Витлејем и родила Саломију; Сивија се удала такође у Витлејем и родила Јелисавету мајку, Светог Јована Крститеља, док се Ана удала у Назарет, за Јоакима, и у старијим данима добију ћерку Марију, која ће родити Спаситеља света.

Педесет година живећи у браку без породе, били су изложени подсмеху и поругама многих. Једном, када су отишли у Јерусалим да принесу жртву Богу, првосвештеник Исахар то није дозволио Јоакиму говорећи му:

„Ниси достојан, да се из твојих руку прими дар, јер си бездетан“.

То је веома ожалостило ове две старе душе, па се са великом тугом вратише свом дому. Због тога су били постиђени пред људима и скрушени пред Богом. И у тој скрушености појачаше молитве и сузама молећи Бога да обрадује њихову старост и подари им једно чедо, као што је некад обрадовао остареле Аврама и Сару, дарујући им сина Исака.

И, свемогући Бог их је заиста обрадовао радошћу која је превазилазила сва њихова очекивања. Даровао им је не само ћерку, него и Богомајку; озарио их је не само радошћу времена, него и вечном радошћу. До им је само једну ћерку, која им доцније родила само једног унука – али какву ћерку и каквог унука!

Ова истина потврђена је и у Символу вере да је Христос Јединородни Син; који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао са небеса и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве и постао човек. А то значи, како је Јединородан од Оца, тако је Јединородан и од Богомајке. Благодатна Ма-

МОЛИТВЕ УСЛИШЕНЕ РОЂЕЊЕМ МАРИЈЕ

Јоаким и Ана су у браку живели педесет година. По тадашњем схватању и веровању, они који нису имали деце били су велики грешници, па им је Бог наводно због тога ускратио потомство. Тако су они који су имали деце сматрали Јоакима и Ану „недостојнима“. Ипак, они нису губили наду и веру у Бога. Даноноћно су му се молили да их обрадује и да на њима учини чудо, као некада на Авраму и Сари, Захарију и Јелисавети и да им подари једно дете „за утеху у старости“. После одређеног времена, Ана је родила кћерку и дала јој име Марија. Њихова кћер је касније родила Христа, па су на тај начин они постали богооци, односно богопрародитељи.

рија, благословена међу женама, храм Духа Светога, олтар Бога Живога, трапеза хлеба небескога, кивот светиње Божије, дрво најслађег плода, слава рода људског, похвала рода женског, источник девства и чистоте – то је била Богом дарована ћерка Јоакима и Ане.

Рођена је у Назарету, а после треће године одведена је у Јерусалимски храм, одакле се после десет година вратила у Назарет, да ту ускоро чује благовест св. Архангела Гаврила о рођењу Сина Божјег, Спаситеља света, из њеног пречистог и девичанског тела.

Историја је забележила много светих имена добрих и узорних мајки, али име мајке Божје трепери својим сјајем, да се око људско не усуђује у њега погледати. Пред тим именом обарају главу и поглед крунисане мајке, јер Исусова мајка дала је свету Спаситеља. Он је скинуо човеку ланце, измирио Бога са човеком, спојио небо са земљом, својом крвљу испунио наш грех, себе принео на жртву, за грешни род људски.

Прво што молитвено обележавамо у празнику Рођења Пресвете Богородице јесте долазак човека на свет, за који је у Јеванђељу казано, да када се оно деси, „више не сећамо жалости, због радости што се роди човек на свет“.

Друго, у том празнику сазнајемо чије рођење и чији долазак славимо. Сазнајемо јединственост, лепоту и благодарност новорођење Пресвете Дјеве Марије, Њеног предоређења

и значаја за нас и читав свет. И треће, празнујемо и све оне претке који су својим животима „припремали“ рођење Дјеве Марије, обдаривши је благодатношћу и лепотом. Колико је само људске вере, колико људског добра, колико поколења људи који су живели оним узвишеним и небеским било потребно, да се на дрвету човештва расцвети тај чудесни и миомирни цвет – Пресвета Дјева.

Рођење Пресвете Богородице Црква молитвено се обележава 21. септембра по новом календару, док је сутрашњи дан посвећен Њеним праведним родитељима Јоакиму и Ани

Д. А.

ње које су трпељиво подносили. Св. Јоаким био је син Варпафира из колена Јудина, а потомак цара Давида, док је св. Ана била ћерка свештеника

Богом. И у тој скрушености појачаше молитве и сузама молећи Бога да обрадује њихову старост и подари им једно чедо, као што је некад обрадовао остареле Аврама и Сару, дарујући им сина Исака.

ДЕВОЈЦИЦУ ПРЕДАЛИ „НА ДАР БОГУ“

Када је девојчица Марија навршила три године, родитељи је свечано уведоше у храм Господњи, спроводећи је са упаљеним свећама. Предали су је „на дар Богу“, као што су раније обећали. Након неколико година, Јоаким је преминуо у осамдесетој години живота. Оставши удовица, Света Ана напустила је Назарет и отишла у Јерусалим, где је боравила крај своје Пресвете кћери, молећи се у храму. Поживела је у Јерусалиму две године. Упокојила се у Господу у 79. години живота.

